

SISÄMINISTERIÖ

28. 03. 2014

INRIKESMINISTERIET

LAUSUNTO

1 (2)

Sisäministeriö

PL 26

00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntöne 13.2.2014 SM072:00/2011

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelusta ja säilöönottoyksiköstä annettujen lain muuttamisesta

Suomen Mielen Terveysseura pitää lähtökohtaisesti hyvänä, että ulkomaalaislakia sekä säilöön otettujen ulkomaalaisten kohtelua ja säilöönottoyksikön toimintaa koskevaa lainsäädäntöä tarkennetaan. Erityisen tärkeää on lakiehdotuksen mukainen ilman huoltajaa maassa olevien turvapaikanhakijalasten säilöönoton kieltäminen.

Tässä yhteydessä Suomen Mielen Terveysseura haluaa kuitenkin ottaa kantaa kahteen asiaan: säilöönotto riittää aina yksilön vapautta. Näin ollen lasten säilöönotto tulisi kieltää kokonaan ja aikuisten säilöönottoa tulisi välttää viimeiseen asti ja siihen tulisi päätyä vain erityisistä syistä. Lakiehdotuksessa mainitaan edelleen kohtia, joiden mukaan lapsia voidaan ottaa säilöön erityisin edellytyksin (122 §).

Lapsen säilöönoton yhteydessä, tulee sosiaaliviranomaisen antaa lausunto asiasta. Tässä tulee painottaa sosiaaliviranomaisen mahdollisuutta tutustua lapsen taustoihin ja tilanteeseen riittävästi sekä tavata lasta ennen lausunnon antamista. Tämä on erityisen tärkeää lapsen edun toteutumisen kannalta.

Lisäksi pykälän 123 mukaan säilöön otettu ilman huoltajaa tuleva lapsi tulee vapauttaa viimeistään 72 tunnin kuluttua säilöönotosta. 72 tuntia on mielestämme kohtuuton aika lapselle olla säilöön otettuna.

Säilöönotto on aina psyykkisesti kuorimittava tilanne. Säilöön otton yhteydessä tulisi olla riittävästi tietoa yksilön tilanteesta ja psyykkisestä voinnista. Lakiehdotuksessa säädetään alaikäisten, kidutuksen tai raiskauksen uhrien tai muutoin heikommassa asemassa olevien huolenpidon järjestämisestä sekä heidän tilanteensa säännöllisestä seurannasta ja riittävästä tukitoimista (11 §). Suomen Mielen Terveysseura haluaa huomauttaa, että henkilön taustoista tulee olla riittävästi tietoa seurannan ja tukitoimien tarpeellisuutta arvioidessa. Lisäksi tässä yhteydessä tulee nostaa esiin erityisesti psykologisen tuen tarpeellisuus sekä mahdollisuus saada psykologista tukea ilman että suljetaan pykälässä 13 mainittujen välttämättömien terveyspalveluiden ulkopuolelle. Psykologista tukea tulisi tarjota välittömästi erityisesti pykälän 11 maininnan

mukaisesti alaikäisille tai kidutuksen, raiskauksen, muun ruumiillisen ja seksuaalisen väkivallan tai muutoin heikommassa asemassa oleville, jotka ovat säilöön otettuja.

Suomen Mielenterveysseura pitää tärkeänä pykälän 11 mukaista ehdotusta perheenjäsenten mahdollisuudesta majoittua yhdessä myös säilöönottotilanteessa. Perheen säilöönottotilanteessa tulee kuitenkin huomioida tilanteen psyykinen kuormittavuus vanhemmille ja sen vaikutus lapseen. Näin ollen myös vanhempien sekä koko perheen tarve tukeen ja seurantaan tulee arvioida huolellisesti. Lakiehdotuksen 14 pykälän maininta ikään nähden soveltuvan vapaa-ajantoiminnan järjestämisestä säilöön otetuille lapsille on erityisen kannatettava.

Säilöönottotilanteessa on erityisen tärkeää välitön tiedonantaminen säilöön otetun oikeuksista, prosessista sekä käytännöistä. Pykälän 5 mukainen ehdotus tiedon antamisesta *asianomaisen äidinkielellä tai kielellä, jota hänen voidaan kohtuudella olettaa ymmärtävän*, on erityisen tärkeä. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava henkilön psyykinen tila, mahdollinen säilöönotosta aiheutuva shokki, joka heikentää tiedon vastaanotto kykyä. Tiedon antajan tulee varmistaa, että säilöön otettava on ymmärtänyt saamansa tiedon.

Pääasiallisesti ilmoitusvelvollisuus on mahdollisuus välttää säilöönottoa. Koska ilmoittautumisvelvollisuuden toteuttaminen koskettaa myös vastaanottokeskuksia, se voi vaikeuttaa vastaanottokeskusten henkilökunnan ja asiakkaiden yhteistyötä. Esityksen mukaan vastaanottokeskusten *on ilmoitettava velvollisuuden laiminlyönnistä välittömästi velvoitteen määränneelle viranomaiselle*. Vastaanottokeskusten henkilökunnalla tehtävänä on tukea esimerkiksi alaikäisiä, traumatisoituneita, raiskattujen ja kidutettuja. Ilmoitusvelvollisuus voi johtaa roolien sekoittumiseen ja asiakkaiden turvattomuuden lisääntymiseen, mikä on omiaan vaikeuttamaan heidän selviytymistään.

Yhteenvedona voi todeta, että lakiehdotuksessa esitetyt tarkennukset antavat selkeämmät ohjeet säilöön otettujen kohtelusta, säilöönoton majoituksen ja huolenpidon järjestämisestä sekä muulle toiminnalle säilöönottokeskuksissa. Lisäksi se säättää tarkemmin menettelyistä alaikäisten kohdalla. Suomen Mielenterveysseura kannattaa lakiehdotuksessa esitettyjä tarkennuksia edellä esitetyin lisäyksin.

Helsingissä 28.3.2014

Outi Ruishalme
johtaja
kriisikeskustoiminnot

Suvi Piironen
asiantuntija
ihmisoikeus- ja maahanmuuttokysymykset